

Knokken voor de gemeente als gemeenschap

Handelingen 2: 41 – 47 is een bekend gedeelte. Voor het gevoel van velen schetst Lucas een plaatje van een droomgemeente: zo was het toen en zo zou het eigenlijk altijd moeten zijn! Vervolgens constateren de meeste mensen echter met een diepe verzuchting: zo is het bij ons in elk geval niet.

Klopt deze leeswijze van Handelingen 2: 41 – 47 eigenlijk wel? Nee, niet helemaal. Er staat niet dat de eerste gemeente al volmaakt wás! Sleutelwoord is ‘volharden’: ‘En zij bleven *volharden* bij het onderwijs der apostelen en de gemeenschap, het breken van het brood en de gebeden’ (vers 42).

Zij, die eerste gemeenteleden, bleven dus ook ‘volharden bij de gemeenschap’. Volharden wil zeggen dat het handhaven of bereiken van een bepaalde toestand voortdurende inspanning vereist. In het concrete geval van Handelingen 2: de eerste gemeente was niet zomaar een gemeenschap en bleef dat ook niet zomaar. Nee, daarvoor moest geknokt worden! En inderdaad: wie Handelingen goed leest weet dat die eerste gemeente veel zegeningen ontving. Maar paradijselijk was ze niet! Er was voortdurende druk: van buiten (vervolgingen), maar ook van binnen.

Bedreigingen voor de gemeente als gemeenschap toen

Wat hield die druk van binnen dan in? Wat zette de gemeente als gemeenschap onder druk? Ten eerste was daar het gedrag van bepaalde gemeenteleden. Te denken valt aan Ananias en Saffira (Handelingen 5: 1 – 11). Op de tweede plaats was er een langdurige strijd over wie eigenlijk bij de gemeente mochten horen op welke voorwaarde: moesten niet-Joodse christenen eerst besneden worden? We zijn in Handelingen 15 aangeland eer de broeders eruit zijn! Al met al is dit duidelijk: die eerste gemeente is geen paradijs, maar voor hard leden is het hard werken geblazen, volharden, om als gemeente *gemeenschap* te blijven. De gemeente als ‘gemeenschap’ wil trouwens zeggen: een gemeente waarvan de leden door waarachtige broederlijke en zusterlijke liefde aan elkaar verbonden zijn.

Bedreigingen voor de gemeente als gemeenschap nu

Doordat de eerste gemeente stukken menselijker blijkt te zijn dan wij dachten, staat ze dichter bij ons dan wij wellicht meenden. Want ook vandaag moet de gemeente ervoor strijden, volharden, om gemeenschap te blijven. De twee voorbeelden uit Handelingen van hierboven kunnen helpen om in beeld te krijgen waarom de gemeente als gemeenschap onder druk staat.

Het gedrag van Annas en Saffira was vanwege hun oneerlijkheid beschadigend voor de gemeenschap. Juist omdat de norm was: eerlijkheid en openheid naar elkaar toe. Ze hielden hun eigen maatstaven erop na. Waar ieder eigen normen en waarden voor gedrag hanteert, is het moeilijk als broeders en zusters samen te leven. Juist dat is wat we vandaag echter veelal zien binnen de gemeente. Gemeenteleden gaan uit van het postmoderne ‘goed is wat goed voelt’. Ze maken zelf uit wat goed is ten aanzien van bijvoorbeeld seksualiteit, huwelijk of samenwonen. Ze trekken zich daarbij weinig aan van de officiële mening van hun geloofsgemeenschap of van wat anderen in de gemeente zeggen. Zo kun je binnen een en dezelfde gemeente een breed scala aan opvattingen en handelswijzen tegenkomen ten aanzien van de levenspraktijk. Als echter opvattingen en handelswijzen zo ver uiteenlopen, is de vraag wat al die leden van de gemeente nog verbindt. Zijn ze nog een gemeenschap?

Ten tweede noemden we het voorbeeld van de toelatingsvoorwaarden tot de gemeente van niet-Joden. Ten diepste betreft deze vraag het belijden van de gemeente: hoe krijgen mensen deel aan het heil in Christus? Deze strijd is bijzonder ingrijpend geweest. Daarvan getuigen niet alleen de Handelingen, maar ook de brieven van Paulus. Deze strijd had de

eerste gemeente met gemak uit elkaar kunnen scheuren. Want waar zelfs op de basale punten van het geloof geen overeenstemming bestaat, dreigt de gemeente als gemeenschap haar samenhang te verliezen. Als het evangelie van Christus ons niet meer bindt, wat dan wel?

Toch zien we vandaag volop dat er verschil van opvatting is over wezenlijke punten van het geloof. De verzoening door voldoening, de lichamelijke opstanding van Christus, de Drie-eenheid: werkelijk niets is onomstreden. Zelfs het bestaan van God niet! Ik doel op de verkondiging en het onderricht van predikanten en kerkelijke docenten. Maar ook gemeenteleden willen in veel gevallen zelf uitmaken wat ze geloven. Het pakket 'waarheden' dat is overgeleverd, de belijdenis, wordt niet zomaar overgenomen. Geloven op gezag is passé.

Hetzelfde probleem als daarnet kunnen we constateren: wat verbindt mensen met zulke uiteenlopende opvattingen nog? Wat maakt hen nog tot gemeenschap? Een gemeenschap, die ook naar buiten toe herkenbaar is?

Kiezen voor de weg van de volharding

De eerste gemeente ervoer dezelfde moeilijkheden om gemeenschap te blijven. Hoe pakte zij die moeilijkheden aan? Zij koos voor de weg van de volharding. Zij koos ervoor geen genoeg te nemen met de gemeente als verzameling los zand. De eerste gemeenteleden wilden elkaar vasthouden, hoe moeilijk ook.

Volharding is ook voor vandaag de aangewezen weg. Laat de gemeente van vandaag er toch voor knokken om gemeenschap te blijven! Laat zij er niet te snel genoeg mee nemen dat ieder in geloof en levensstijl nu eenmaal een eigen weg gaat! Niet alleen de interne samenhang van de gemeente is ermee gemoeid, maar ook de werfkracht naar buiten. Een gemeente als gemeenschap, een gemeente gekenmerkt door oprechte onderlinge verbondenheid werkt wervend!

De vorm van de volharding

Hoe moet deze volharding in het gemeenschapzijn concreet vorm krijgen? Een gezonde onderwerping van het eigen ik is nodig. Het is nodig dat ik me laat gezeggen: ten aanzien van mijn geloofsopvattingen en de vertolking daarvan naar de dagelijkse levenspraktijk. We zullen naar elkaar moeten willen luisteren, in plaats van te zeggen: waar bemoei jij je mee? Zo ontstaat er een zekere mate van toezien op elkaar.

Toezien op elkaar betekent onderlinge betrokkenheid. Onderlinge betrokkenheid heeft vervolgens ook weer te maken met omzien naar elkaar. Ambtsdragers hebben de taak om te zien naar gemeenteleden. Dan spreken we over pastoraat. Dit omzien ofwel het pastoraat kan echter niet een taak zijn van ambtsdragers alleen. Gemeenteleden hebben de taak om te zien naar elkaar en zo de gemeente als gemeenschap vorm te geven.

Het is belangrijk daarvoor de juiste vorm te vinden. Sinds een aantal jaren geniet de gemeentegroep of huiskring als middel tot gemeenschapsopbouw veel belangstelling. Waar een kleine groep gemeenteleden bij elkaar zit, kan na verloop van tijd inderdaad vertrouwen groeien. Vertrouwen, dat doet delen, ook als het gaat om zorg en verdriet. Waar bovendien de Bijbel opengaat en de handen worden gevouwen, kunnen gemeenteleden hecht aaneen worden gesmeed.

We moeten echter niet menen dat we met de groep of huiskring het wondermiddel voor gemeenschapsopbouw in huis hebben. In de praktijk loopt een en ander soms nog moeizaam. Niet de hele gemeente doet mee aan de groepen of huiskringen, maar vaak slechts een beperkt deel. Dragen de groepen of kringen zo mee aan de gemeenschapsvorming van heel de gemeente? Of dienen ze slechts toerusting en onderlinge verbondenheid van wie meedoen?

Bovendien: hoe functioneert de bijbelstudie? Het kan gebeuren dat onderlinge bijbelstudie uitloopt op het uitwisselen van ervaringen, van 'ik vind' en 'ik voel'. Is er werkelijk sprake van Schriftonderzoek? Is er echte bereidheid te buigen voor wat Christus mij te zeggen heeft in Zijn Woord, ook door mijn groepsgeenoot heen? Dan pas werkt bijbelstudie gemeenschapsvormend: vormend tot gemeenschap met Christus en met elkaar!

We dienen ook realistisch te blijven: het is lastig binnen een bestaande gemeente ieder te laten deelnemen aan groeigroep of huiskring. 'Elkaar vrijlaten en tot niets verplichten' staat binnen veel gemeenten hoog in het vaandel geschreven. Toch is het de moeite waard het principe van de huiskring te overwegen als basis voor gemeenschapsvorming, zij het dat nadere doordenking en uitwerking noodzakelijk is. En wat dat 'elkaar vrijlaten en tot niets verplichten' betreft: laten we niet te bang zijn elkaar op elkaars manier van deelname aan het gemeentelven aan te spreken. Dat werkt alleen maar gemeenschapsvormend. En daar was het in dit artikel om begonnen.

Ds. E.J. Terpstra is predikant van de Gereformeerde Kerk te Urk. Zijn adres is: Wijk 8-72, 8321 TL Urk, tel.: 0527-688438